

GRADSKO KAZALIŠTE

ŽAR PTICA

ja
sam

Arko

Stefan Tićmi

ZARA ŠKIBOLA

Zaslijepljenost literarnim predloškom: *Ja sam Akiko*

STEFAN TIĆMI: *JA SAM AKIKO*

Redateljica: SLAĐANA KILIBARDA

Gradsko kazalište Žar ptica

Premijera: 4. listopada 2024.

“Svojedobno sam književno djelo usporedio sa stablom, neka se čitatelji po njemu veru dokle tko može. Jedni će jedva stići do prvih grana, drugi će se popeti na sam vrh s kojega će dodirivati zvijezde”, kazao je u jednom intervjuu Zvonimir Balog, osvrćući se na univerzalnost djela i suvišnost postojanja kategorija za djecu/odrasle. Postoje knjige koje pripadaju kanonu književnosti za djecu, a sa sigurnošću mogu reći da u njima više uživam sad nego prije, i to ne zato što su onomad bile lektira, nego zato što sam se pri prvom čitanju popela do prvih grana, ali sam naslućivala

da se odozgo pruža veličanstven pogled radi kojega im se vraćam i danas, skoro dvadeset godina poslije.

Mali princ, Alisa u zemlji čudesa, Pipi Duga Čarapa... neka su od djela čija nesputana mašta zove na povratak penjanju, služi kao poticaj da ustrajemo otići još više i ima moć da od obične čitateljice učine onu ostrašćenu. Neugasiva iskra djeteta koju zahvaljujući tim knjigama nose čitatelji svih generacija prepoznatljiv je pečat koji trag ostavlja u srcima, ali i na papiru, i onih koji pišu.

> Damian Humski, Vini Jurčić, Dora Dimić Rakar, Marko Hergešić, Matej Đurđević foto: Mare Milin

Leskovački autor Stefan Tićmi u svojem romanu *Ja sam Akiko* stvorio je lik djevojčice Akiko koja bi sigurno brzo zapodjenula razgovor s Malim princem o nelogičnostima ovoga svijeta i samorazumljivoj magiji koja obavlja njihove svjetove, a vjerojatno je i rođakinja s Alisom i Pipi, koje su je podučile neustrašivosti koraćanja kroz život (zemlju čudesa?) i hrabrosti zastupanja vlastite mašte.

Ja sam Akiko ulazi u dijalog s njima, ali i sa suvremenim čitateljima, zazivajući dječju iskru već imenom naslovne junakinje (jpn. aki- jesen, svjetlo, plemenito, ko- dijete) da nas grije kroz sve stranice romana. U pogo-

voru knjige, ali i u brojnim intervjuima, autor opisuje kako je literarna Akiko nastala jednog ljetnog dana na plaži, gdje je upoznao Japanku koja masira stopala. Očarala ga je njezina tiha, nenametljiva pojava pa je inspiriran tim susretom odlučio izmaštati priču o Akiko. Kaže da je u nju utkao brojne autobiografske elemente i priče bliskih ljudi, ali tako da priča ostane univerzalna, neograničena prostorom, pa je daleki Japan poslužio kao inspiracija za kreiranje prostora slobode na početku pisanja.

Priču o osamljenoj djevojčici, jedinici samohranog oca, koja nedostatak prijatelja

> Dora Dimić Rakar foto: Mare Milin

nadoknađuje kreiranjem izmašanog svijeta u kojem se druži s prijateljima ručnikom i drvom baobaba, Gradsko kazalište Žar ptica odlučilo je oživiti na sceni u režiji Slađane Kilibarda i dramaturgiji Ane Prolić. Već iz ovog sažetog opisa predstave dao bi se izgraditi tematski univerzum jedne predstave, a uz njih roman otvara i teme slobode, ljubavi, samoubojstva, smrti. Iz tog preobilja, redateljica i dramaturginja odlučile su zadržati – sve.

Adaptacija književnoga djela u medij kazališta nije puko prebacivanje likova i događaja sa stranica na scenu, nego nosi autorsku

komponentu za koju je potrebno pronaći ključ, a zatim i hrabrost da ga se upotrijebi i da se otključa autentični svijet kazališne predstave. Ovdje je ta hrabrost izostala. Svi likovi i gotovo sva događanja upakirani su u jednosatnu predstavu koja zadržava ljepotu lirskog izraza romana, ali poetične misli i rečenice nerijetko ostaju skrivene u gužvi likova i sporednih rukavaca priče. Autor-ski tim najodvažnije je zakoračio u smjeru vlastitog autorstva u kreiranju lika dječaka Marcela, kojega u predstavi upoznajemo odmah na početku, a njegov glas u romanu čujemo tek u epilogu, u kojem nam otvara kovčeg prepun teških sjećanja, ali i pretinac

> Damian Hunski, Dora Dimić Rakar, Vini Jurčić, Marko Hergešić foto: Mare Milin

u koji se, nakon što je upoznao Akiko, uselila ljubav. Redateljica je u intervjuu za *Nacional* najavila da se u njihovu kazališnom čitanju dominantno propituje otkrivanje ljubavi kao najveće snage koja ima moć rješavanja gotovo svih problema, no šteta je da se ta dominantnost na pozornici ne iskazuje u punom sjaju, nego ostaje zatumljena – kritikom školskog sustava, izazovima samohranog roditeljstva, problemima mentalnog zdravlja – temama koje jesu bitne, ali kojih je previše za jednu predstavu.

Kako je u knjizi mnogo toga suptilno, tako ni problemi mentalnog zdravlja nisu eksplicitno imenovani, ali daje se naslutiti da lik oca pati od depresije ili posttraumatskog stresnog poremećaja zbog smrti supruge. S Akiko je samo jednom razgovarao o majci, a tad je gutao neke kapsule za kojima poseže i kad ga uhvate tjeskobne epizode kao produžetak noćnih mora u kojima ga progone slike iz prošlosti.

Prijateljstvo koje u sebi nosi živu susretnost, tako karakterističnu za kazalište,

podatan je materijal koji je mogao poslužiti za gradnju okvira cijele predstave koja bi promotrila jedan odnos u nizu različitih emocija, izazova i promjena, a to potvrđuju scene, ujedno i najprivlačniji segmenti glumačkoga stvaralaštva ove inscenacije, kojima Dora Dimić Rakar i Damian Humski donose očaravajuću iskrenost suigre na pozornicu. Vjerujemo prijateljstvu Akiko i Marcela dok razgovaraju, plešu zajedno ili samo sjede naslonjeni jedno na drugo i osluškiju (se) u tišini, vjerujemo svijetu koji kreiraju zajedno oboružani čudesnom lakoćom prijateljske ljubavi. Kreiranju njihova bajkovitog svijeta, čiji dio želimo biti, uvelike je pridonio glazba Nine Bajsic koja rasplamsava imaginaciju, a njezin pahuljasto mekan glas songovima budi drugačiji senzibilitet od onoga na koji se najčešće cilja glazbom predstava za djecu. Dodatni sloj kazališne čarolije u scenama Akiko i Marcela stvoren je pokretom Kasije Vrbanc Strelkin, posebice u onim dionicama koje nisu strogo koreografske, koje su dopustile glumcima da se *samo* igraju. Igra, ona riječima, bila je misao vodilja za oblikovanje scenskog prostora u kojem trodimenzionalna slova tvore riječi, grade školske klupe ili sobni bicikl, no unatoč funkcionalnosti, u nekim scenama djeluju ograničavajuće kretnjama glumaca. Bajkoviti kostimi Akiko i eklektične kombinacije u koje je odjeven Marcelo ističu njihovu autentičnost, dok je za ostale likove kostimografkinja Marita Čopo osmislila poprilično konvencionalne kostime. Iako odijelo ne čini čovjeka, a ni kostim lik, topli, ali emocionalno zaključan otac Marka Hergešića i nekoliko sporednih likova, koje tumače Vini Jurčić i Matej Đurđević, odrađeni su u skladu s kostimima koji (ih) nose – korektno.

Predstava nastoji obuhvatiti mnogo tema i pritom ne podcjenjuje svoje gledatelje, donoseći na scenu i tabu-teme koje se često zaobilaze u kazalištima za djecu, ali načete teme nisu dublje obrađene, što je pogotovo upitno za otvaranje teme samoubojstva. Ono se usputno spominje, i u romanu i u predstavi,

ali za ritam listanja stranica zadužen je čitatelj koji može pauzirati ili se vratiti ulomku, a predstavi tempo daje režija koja je prebrzo otvorila i zatvorila diskurs o toj temi, optimistično zaključivši da postoje razlozi zbog kojih vrijedi živjeti. More uzroka, okolnosti, beskonačno kompleksnih stanja koja dovode do samoubojstva, nije dovoljno tek uzgred namreškati pirkanjem s nekoliko pitanja i nuđenjem instant-rješenja jer delikatne teme mentalnog zdravlja, posebice samoubojstvo, zavrđuju da im se posveti cijela predstava.

Iako ova adaptacija, slijepo zaljubljena u svoj predložak, nije otključala sve mogućnosti scenskog čitanja *Ja sam Akiko*, odabirom Tićmijeva romana jasno je da autorski tim i vodstvo Žar ptice imaju svijest o kazalištu kao mjestu koje odgaja umjetnošću i koje odgaja ljude koji imaju potrebu ići u kazalište. Sjajno je, a rekla bih i potrebno, da odabirom takvih naslova mladi upoznaju umjetnost koja senzibilizira za novo i drugačije, širi vidike, budi znatiželju i omogućuje im da prepoznaju da je život uz umjetnost – bogat, ispunjen život.